

Asia: VN/30737/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston päätökseksi huoltovarmuuden tavoitteista

Lausunto

Lausunnot lukuun 1. Johdanto

FINANSSIALA RY:N LAUSUNTO LUONNOKSESTA VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖKSEKSI HUOLTOVARMUUDEN TAVOITTEISTA

Työ- ja elinkeinoministeriö on 7.12.2023 pyytänyt Finanssiala ry:n lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston päätökseksi huoltovarmuuden tavoitteista. Esitämme seuraavan lausunnon:

- 1 Huoltovarmuuden toteuttamisen keskeinen lähtökohta on julkisen sektorin ja elinkeinoelämän yhteistoiminta. Pidämme tärkeänä, että tämä lähtökohta ohjaa jatkossakin käytännön huoltovarmuustoimintaa. Huoltovarmuussäätelyä ja -toimintaa kehitettäessä on varmistettava, että raja viranomaistoimintaan säilyy selkeänä eikä elinkeinoelämän toimijoihin tai heidän edustajiinsa huoltovarmuusorganisaatioissa kohdisteta ristiriitaisia tai suhteettoman laajoja velvoitteita tai odotuksia.
- 2 Tavoitepäätösluonnoksen luvussa 2 käsitellyissä EU- ja Nato-suhteissa ei ole kyse vain Suomen huoltovarmuutta edistävästä yhteistyöstä, vaan myös sitovista oikeudellisista velvoitteista, jotka rajoittavat kansallista päätösvaltaa ja liikkumavaraa niin normaali- kuin poikkeusoloissakin. Tavoitepäätöksessä tulisikin selkeämmin korostaa sitovien kansainvälisten velvoitteiden ja sääntelyn noudattamisen tärkeyttä kansallisia varautumisvaatimuksia asetettaessa ja sovellettaessa.
- 3 Normaaliolojen jatkuvuusjärjestelyjä täydentävien kansallisten varajärjestelyjen tulee nojautua voimassa oleviin säädösvaatimuksiin sekä riskien, hyötyjen ja kustannusten huolelliseen selvittämiseen ja arviointiin. Varautumista ei tule rakentaa sellaisten varajärjestelyjen tai järjestelmien varaan, jotka ovat riittämättömiä suhteessa välttämättömiin tarpeisiin tai joiden käyttöönotto olisi ristiriidassa esim. sitovien oikeudellisten velvoitteiden kanssa.
- 4 Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on osoittanut fyysisen siviili-infrastruktuurin kriittisyyden ja houkuttelevuuden hyökkäyskohteena. Tavoitepäätöksen jatkovalmistelussa tulisikin varmistaa, että esim. energiahuollon osalta sähkön- ja lämmönjakeluverkkojen toimivuuden turvaamisen ja varajärjestelyjen tärkeys nousee riittävän vahvasti eri energianlähteiden ja niiden käyttöön liittyvien kysymysten tarkastelun rinnalle.

5 Teleyritykset tulisi sisällyttää luvun 4 toimialakohtaisiin huoltovarmuustavoitteisiin ja kehittämiskohteisiin. Toimivat tietoliikenneverkot ja -palvelut ovat huoltovarmuudelle välttämättömiä ja teleyritykset ovat myös lakisääteisen varautumisvelvollisuuden piirissä, minkä vuoksi emme pidä riittävänä, että teleyritysten huoltovarmuustoimia tarkastellaan vain osana digitaalisen yhteiskunnan yleistä toimintavarmuuden ja turvallisuuden edistämistä. Erityisen tärkeänä pidämme selvittää ja arvioida, mihin toimenpiteisiin teleyritysten tulisi ryhtyä valmiuslain 9 luvun 60 §:n 2 momentissa säädetyn yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta välttämättömän viestinnän etuoikeuden mahdollistamiseksi yleisissä viestintäverkoissa.

6 Tavoitepäätösluonnoksessa tuodaan esille tarve ratkaista huoltovarmuuskriittisiin tehtäviin liittyviä osaamisen pullonkauloja ja esitetään huoltovarmuuden kannalta kriittisten koulutuskokonaisuuksien säilyttämistä korkeakoulujen ja toisen asteen opinto-ohjelmissa. Näkemyksemme mukaan nykytilan säilyttäminen ei kuitenkaan riitä, vaan lisäpanostukset sekä uusiin koulutusohjelmiin että nykyisten ohjelmien sisältöihin ovat tarpeen. Kiinnitämme myös huomiota siihen, että pitkäjänteinen osaamisen kehittäminen on erittäin kustannustehokas keino parantaa varautumisen tasoa ja samalla lisätä tietoisuutta huoltovarmuuden turvaamisen kannalta tärkeistä kysymyksistä. Siksi lisäpanostukset koulutukseen olisivat myös taloudellisesti järkeviä.

7 Huoltovarmuusrahaston kantokyky on mitoitettava ja varmistettava niin, että siitä voidaan korvata yrityksille lisäkustannukset toimenpiteistä ja -järjestelyistä, jotka ylittävät liiketoiminnan jatkuvuudenhallinnan tarpeet normaalioloissa, vaikka ne perustuisivatkin kansallisen lain vaatimukseen. Valtion toimenpiteiden rahoittaminen poikkeusoloissa tai niihin verrattavissa häiriötilanteissa ei saa vaarantaa rahaston maksuvalmiutta tai -kykyä.

Lausunnot lukuun 2. Huoltovarmuuden toteuttamisen lähtökohdat

Ks. kommentit lukuun 1

Lausunnot lukuun 3. Kehittämiskohteiden taustat ja tavoitteet

Ks. kommentit lukuun 1.

Lausunnot lukuun 4. Toimialakohtaiset huoltovarmuustavoitteet ja kehittämiskohteet

Ks. kommentit lukuun 1.

Lausunnot lukuun 5. Huoltovarmuustoiminnan rahoitus ja kehitys

Ks. kommentit lukuun 1

Lausunnot lukuun 6. Valtioneuvoston tavoitteiden seuranta

Ks. kommentit lukuun 1.

Muut selontekoa koskevat yleiset kommentit

Meillä ei ole muita selontekoa koskevia yleisiä kommentteja.

FINANSSIALA RY

Taina Ahvenjärvi

Linna Mika
Finanssiala ry